

ЗАСТОСУВАННЯ НОВИХ ПІДХОДІВ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ НА РІВНІ ВИЩОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ БЕЛЬГІЇ

Оновлення системи освіти – це складний процес, який потребує тривалого часу, усвідомлення потреб населення, здатності закладів вищої освіти втілити зміни відповідно до наявних реалій. Корисним джерелом інформації може бути зарубіжний досвід Бельгії, який окреслить напрями реформування національної системи освіти. З огляду на надскладну ситуацію у світі, спричинену пандемією, університети змушені виробити нові стратегії підготовки молодого покоління фахівців. З початку 20 століття Бельгія займається реорганізацією системи вищої освіти, оптимізуючи підходи до організації навчального процесу. В умовах глобалізації та розвитку нового інформаційного суспільства пріоритетною стає якісна вища освіта, що забезпечить унікальний освітній досвід для студента. Глобалізаційні процеси відбуваються у всіх сферах нашого життя та передбачають інтеграцію, оновлення, переосмислення, інформатизацію нашого суспільства. Метою вищого навчального закладу є підготовка професіонала, який би опанував кілька спеціальностей і відповідний перелік компетентностей. Мультидисциплінарність стає провідною рисою навчальних програм закладів вищої освіти Бельгії. Надзвичайне швидке розповсюдження та накопичення інформації вимагає від фахівця здатності швидко проаналізувати її, виокремити важливе й правильно нею скористатися. Нового сенсу набуває комунікація між студентом і викладачем, який обіймає роль радника, ментора. Володіючи значною теоретичною та вагомою практичною базою, в основі якої є пріоритетність освітньої політики в державі, повага до полікультурності, наголос на розвитку професійно орієнтованого навчання та чіткий контроль забезпечення якості освітніх послуг для населення, Бельгія може стати надійним джерелом досвіду щодо оновлення системи вищої освіти в Україні, даючи відповіді на такі актуальні питання, як організація онлайн курсів для забезпечення доступності вищої освіти, оптимізація системи рівнів вищої освіти, надання освітніх послуг для дорослої частини населення, яка потребує перекваліфікації або освоєння нової професії у зв'язку з втратою попереднього місця роботи. Інформаційно-технологічне забезпечення закладів вищої освіти відіграє важливу роль в оптимізації навчання та організації онлайн курсів. Інтерактивне навчання та викладання – новий етап, до якого має адаптуватися вища школа.

Ключові слова: система вищої освіти, Бельгія, організація навчального процесу, рівні освіти, вища професійна школа, онлайн програма, спільний диплом.

Вища освіта – це складне, багатогранне поняття, яке передбачає неперервний процес обміну знаннями й досвідом, стимулювання прагнення до навчання, прищеплення цікавості до нового й незвіданого, забезпечення відповідних умов для успішного опанування професії, соціокультурний розвиток, розвиток інформаційної культури. Суб'єкти вищої освіти по всьому світу прагнуть залишатися конкурентоздатними для потенційних студентів і таким чином намагаються створити якомога комфортніші умови для здобуття вищої освіти. Метою сучасних глобалізаційних процесів є утвердження й поступ інтелектуального, інформаційного суспільства. Основними інструментами досягнення цієї мети вважаємо наявність чітко вибудованої, стандартизованої, доступної для кожного систем освіти, яка б ґрунтувалася на збереженні національних традицій, намагалася уникати наслідування, а навпаки, черпаючи корисний досвід, створювала б індивідуальний підхід до організації навчального процесу, базуючись на потребах суб'єкта освіти. “Відбувається оновлення освітньої парадигми, <...> в основі якого – визначення індивідуальності, самобутності, розвитку індивідуального суб'єкта, соціально-компетентної особистості, забезпечення освітніх умов для якої є метою організації особистісно-орієнтованого навчання” [2].

З початку ХХ століття різноманітні перспективи розвитку освітніх систем у світі, культурні, економічні й соціальні зв'язки між державами окреслювали перспективи функціонування сучасної освіченої спільноти з високим рівнем інформаційної культури. Проте сучасність диктує світу свої умови: всесвітня пандемія, війни, гострі екологічні питання створюють нові проблеми, з якими світові доведеться або жити, або розв'язати їх. Сучасні зміни, які відбуваються у всіх сферах європейської спільноти, безпосередньо пов'язані із сучасною ситуацією у світі. Не минули зміни й систему освіти. Проте, не зважаючи на складну ситуацію, пов'язану з введенням глобального карантину для подолання жорстокої хвороби, вищі навчальні заклади продовжують функціонувати, удосконалювати навчально-методичну базу, знаходити нові методи й підходи до організації освітнього процесу, оскільки створений немалими зусиллями й кропіткою працею єдиний європейський освітній простір має і надалі функціонувати й забезпечувати якісні освітні послуги й конкурентоспроможний освітній ринок. Бельгія як країна-учасниця Європейської спілки значну кількість бюджетних державних коштів витрачає саме на вдосконалення та розвиток освітніх послуг. Більшість бельгійських університетів функціонують на приватній основі. Основною позитивною рисою системи вищої освіти Бельгії вважаємо її тісну співпрацю з підприємствами, що забезпечує безпосереднє працевлаштування по закінченню закладу вищої освіти (далі – ЗВО), значну фінансову підтримку науково-дослідного сектору й розвиток міжнародної співпраці між університетами.

Вичерпний аналіз чинників, які зумовлюють розвиток системи вищої освіти Бельгії з початку ХХ століття і дотепер, вивчення того, як вищезгадані зміни впливали й впливають на реорганізацію системи вищої

освіти країни, дозволить виявити стратегії розвитку цілісної, освіченої Європи, частиною якої є і наша держава, система освіти якої складатиме гідну конкуренцію на світовому ринку праці.

Співпраця в освітній сфері є інструментом для зміцнення демократичного суспільства. Ініціатива провідних європейських університетів, відома як Болонський процес, яка відбувалася на початку ХХ століття, мала на меті забезпечити високий рівень освіти й мобільності студентів, викладачів та освітніх ресурсів на базі освітнього співтовариства Європи, й технологічних засобів, які б були в змозі надати суспільству доступність освітніх ресурсів [5]. Розглядаючи основні положення щодо реорганізації та розвитку вищої школи, особливо увагу зосередимо на провідних рисах вищої професійної освіти Бельгії, які зазнавали змін із початку дії Болонської декларації, та проаналізуємо оновлення навчально-методичної бази закладів вищої освіти Бельгії у зв'язку з новими реаліями функціонування суб'єктів вищої освіти в умовах пандемії в наш час.

Мета статті є вивчення та аналіз функціональних змін у діяльності вищої школи задля визначення перспектив розвитку вищої професійної освіти в Україні.

Система освітньо-кваліфікаційних рівнів (Бакалавр – Магістр – Доктор філософії) передбачає отримання диплому з додатком, щоб випускники європейських ЗВО склали гідну конкуренцію на ринку праці. Бувши академічно мобільними, як науково-педагогічний склад, так і студенти мають можливість отримати бажаний освітньо-кваліфікаційний рівень і в межах своєї держави, й за кордоном [4]. Додаток до диплому міжнародного зразка (англ. – Diploma Supplement) – це документ, який викладає набуту студентом кваліфікацію в стандартному вигляді для здійснення адекватного оцінювання навичок, вмінь та академічного потенціалу студента; надає вичерпну інформацію про зміст спеціальності й систему вищої освіти, в межах якої здобуто спеціальність; засвідчує опанування професії [3]. У системі освітньо-кваліфікаційних рівнів Бельгії виділяємо три навчальні цикли: (англ. – Undergraduate) перші три або чотири роки навчання (залежно від спеціальності) в системі вищої професійної освіти дозволяють здобути рівень бакалавра, що вже вважається належним рівнем кваліфікації для виходу на професійний ринок (англ. – Graduate); наступні два, три чи чотири роки (також залежно від спеціальності) надають рівень магістра, який у Бельгії здебільшого обирають ті студенти, які бажають продовжити свої наукові пошуки або викладати у ЗВО. Науковий ступінь доктора філософії (англ. PhD) можна здобути за умови продовження навчання в межах системи післядипломної освіти й захисту індивідуального дисертаційного проекту. Однією з особливостей системи вищої професійної освіти в Бельгії є перерозподіл системи освітньо-кваліфікаційних рівнів: у межах рівня бакалавра пропонують програми для здобуття бакалавра професійного спрямування (англ. – Professional Bachelor), що передбачає навчання від двох до трьох років і функціонально прирівнюється до кваліфікації “бакалавр на три роки” в Україні; бакалавра продовженого навчання та магістра продовженого навчання (англ. – Subsequent or Advanced Bachelor / Master), що триває один рік і надає можливість докладніше вивчити обрану спеціальність; бакалавра академічного спрямування (англ. – Academic Bachelor), тривалість навчання складає від двох до трьох років, а зміст навчання передбачає зміцнення наукового потенціалу студента. Програми для здобуття рівня бакалавра професійного спрямування пропонують вищі професійні школи чи університетські коледжі Бельгії, які функціонують у межах неуніверситетської вищої освіти, тоді як програми для здобуття бакалавра продовженого навчання, бакалавра академічного спрямування та магістра продовженого навчання можна пройти лише в університеті.

У зв'язку з карантинними обмеженнями, які діють у 2020 р. в Європі й значно впливають на організацію навчального процесу у ЗВО, заклади вищої освіти Бельгії пропонують нові онлайн програми для здобуття рівня бакалавра на 2020–2021 рр. Серед них:

1. Бакалавр продовженого навчання з біоінформатики (англ. – Advanced Bachelor of Bioinformatics), яку пропонує університетський коледж Хаувест у Західній Фландрії (англ. – Howest University College West Flanders). Тривалість програми складає два роки (в умовах онлайн навчання). Наприкінці кожного року студент складає іспит й має отримати 30 кредитів із зазначених програмою предметів. Очні зустрічі з викладачем заплановано кожні два тижні. В основному програма передбачає самостійне навчання, а також коучинг, індивідуальні завдання, відеоконференції та практику наприкінці другого року навчання. Необхідною умовою для того, щоб розпочати навчання за цією програмою, є диплом бакалавра чи магістра у сфері біотехнологій, біохімії чи біоінженерії [8].

2. Бакалавр у сфері бізнесу (англ. – Business Studies (Hons) – трирічна програма, яку організовує Асоціація інститутів бізнесу (англ. – United Business Institutes), що пропонує міжнародно орієнтоване, перспективне навчання. Вона акредитована університетом Мідлсексу, Англія, що дає можливість студенту здобути подвійний диплом бакалавра (Dual Bachelor Degree). Навчальна програма передбачає вивчення актуальних тем у сфері світової економіки, міжнародного бізнесу, оцифрування, життєстійкості бізнесу й етичних підходів до розв'язання сучасних проблем. Окремий акцент зроблено на вивченні діяльності міжнародних організацій і можливості відвідати їх під час навчання. Метою програми є вивчити динамічне ділове середовище, глобальний ринок і виникнення нових джерел конкуренції, технологічні розробки інформаційної, виробничої та дистрибутивної систем, фінансові ринки, ризики, управлінські рішення та планування кар'єри [10].

3. Бакалавр з управління бізнесом (англ. – Business Management (Hons) – трирічна онлайн програма, яку впроваджує Швейцарська школа бізнесу й менеджменту (англ. – Swiss School of Business and Management / SSBM) разом із Чічестерським університетом (англ. – Chichester University) у Великій Британії, що дає можливість отримати подвійний диплом бакалавра. Зміст програми передбачає поглиблене вивчення ролей

вищої ланки менеджменту й працевлаштування як директора компанії, генерального директора, менеджера вищої ланки управління, фахівця з управління людськими ресурсами, а також керування власним бізнесом. Серед дисциплін, що пропонує програма: академічна грамотність, ділове середовище, ділове спілкування, функції бізнесу, фінанси, управління персоналом, керування проєктами, стратегічний менеджмент, бухгалтерія для менеджерів, ділове право й професійна етика. Наприкінці курсу студент складає кваліфікаційний іспит і має доступ до гарантованого працевлаштування завдяки тісній співпраці ЗВО з підприємствами [11].

4. Бакалавр у сфері комунікацій і зв'язків із громадськістю (англ. – Communication and Public Relations) – програма, яку пропонує Коледж Весаліус (англ. – Vesalius College) у Брюсселі. Зміст програми полягає в поглибленому вивченні світового інформаційного простору на різних його рівнях, а саме: громадська дипломатія, реклама, зв'язки з громадськістю, лобіювання, міжкультурна комунікація, журналістика, фільмографія. Програма передбачає навчання за двома провідними напрямками – засоби масової інформації та стратегічні комунікації – та гарантує працевлаштування після успішного складання іспиту й проходження практики. Поєднання онлайн навчання у віртуальному навчальному середовищі з періодичними офлайн трейнінгами, вебінарами, відеоконференціями й значною кількістю індивідуальних творчих завдань передбачає стимулювання прагнення до самостійного навчання та постійного обміну досвідом [9]. З огляду на існування розгалуженої системи освітньо-кваліфікаційних рівнів в Бельгії та наявності двох основних типів закладів вищої освіти, таких, як університет і вища професійна школа, в системі вищої професійної освіти країни введено поняття “перехідна програма” (англ. – bridging program). Згідно з нею, студент вищої професійної школи, успішно закінчивши навчання для здобуття рівня бакалавра, може продовжити навчання в університеті для здобуття рівня магістра, отримавши 30 кредитів із дисциплін, передбачених перехідною програмою відповідно до обраної спеціальності.

Ще однією позитивною рисою системи вищої професійної освіти Бельгії є її прозорість і відсутність освітньої монополії, що дає право кожному здобути освіту за своїм власним вибором.

Вищі навчальні заклади III і IV рівнів акредитації основну увагу приділяють практичній компоненті навчання, зокрема проведенню наукових досліджень у різних галузях. З 2004 р. на теренах Бельгії функціонують “академії” (англ. – academies) – асоціації кількох університетів, які займаються спільними науковими розробками, колегіальними зусиллями організовують курси для студентів, розвивають міжнародне наукове партнерство. Таким чином, ЗВО мають змогу видавати спільні / подвійні дипломи (англ. – joint / dual diplomas) про здобуття освіти у двох університетах одночасно. Також студенти мають право навчатися за індивідуальними програмами, які засновані на кредитній системі. Кредит вважається засобом накопичення інформації про успішність студента: одержавши певну кількість кредитів із тієї чи іншої спеціальності поза межами університету (індивідуально, віртуально), студент вважається таким, що склав той чи інший курс. Такий вид навчання в Бельгії називається емпіричним.

Якість освітніх послуг, що їх пропонують університети, є чи не першочерговим завданням системи вищої освіти. Висококваліфікований науково-педагогічний склад є гарантом забезпечення якісної освіти. Гуманістична спрямованість педагога, професійна компетентність, педагогічні здібності й висока педагогічна техніка як основні складові частини педагогічної майстерності окреслюють образ викладача-професіонала, провідним завданням якого є налаштувати аудиторію на позитивне, всебічне сприйняття та засвоєння матеріалу, навчити її вчитися задля власного розвитку й удосконалення. Тому для Бельгії характерна тенденція “звільнення” викладача від паперової роботи й надання йому свободи зосередитися на навчальному процесі й студентах. Забезпечення можливостей обміну професійним досвідом, трейнінги й викладання за кордоном, наукове партнерство й можливість втілити в життя результати кропітких наукових досліджень завдяки численним науковим грантам, які пропонують міжнародні науково-дослідні програми, привертає все жвавішу увагу молодого покоління.

Щодо змісту навчальних програм, варто зазначити, що акцент зроблено на диференціації завдань, що означає урізноманітнення завдань згідно з індивідуальними розумовими характеристиками студента. Завдяки тісним зв'язкам освітнього й промислового секторів студент має змогу вийти на якісно новий прикладний рівень навчання, що передбачає систематичну самоосвіту. Оптимізована побудова навчальних програм, яка втілює доцільність, міжнародну спрямованість, застосування гуманістичного, міждисциплінарного й компетентнісно-орієнтованого підходів до їхньої організації, сприяє розвитку академічної освіти. Тепер, за умов карантину, все більше уваги приділяють індивідуальним творчим завданням, які вимагають значного обсягу рефлексивних знань, адекватної оцінки власного потенціалу, опрацювання великої кількості інформаційних джерел, певної кількості онлайн консультацій із викладачем.

Якість надання освітніх послуг у системі вищої освіти здійснюється низкою організацій, завданням яких є гарантування якості вищої освіти в країнах Європи. Організації діють у співпраці з Європейською асоціацією закладів вищої освіти (англ. – European Association of Institutions in Higher Education), Національним союзом студентів Європи (англ. – The National Union of Students in Europe) й Асоціацією європейських університетів (англ. – European University Association). Значного розвитку зазнає сфера професійної акредитації. Акредитація є першочерговою умовою для визначення рівня вищої освіти, дозволу для закладу вищої освіти присвоювати освітньо-кваліфікаційний рівень, а робоча ліцензія є елементом диплому про закінчення вищої освіти. У Фландрії акредитацію здійснює Спільне Голландсько-Фламандське акредитаційне агентство, яке діє як незалежна експертна рада, що проводить акредитацію на основі звітів спеціальної комісії про зміст навчальних програм розвитку науково-дослідного сектору ЗВО. У Фландрії функціонує єдина система як

внутрішнього, так і зовнішнього контролю якості освіти [7]. Вищі професійні школи / університетські коледжі й університети проводять моніторинг якості освіти шляхом внутрішнього оцінювання роботи ЗВО. Спеціальна комісія займається якісною перевіркою наповнення навчальних курсів із метою визначення педагогічних цілей, методів викладання, змісту навчальних програм, рівня професіоналізму науково-педагогічного складу, якості й результативності проведення наукових досліджень. Роботу комісії координує Рада Фландрії з питань міжуніверситетської співпраці (англ. – Flemish Interuniversity Council) і Рада Фландрії з питань неуніверситетської вищої професійної освіти (англ. – Flemish Council for Non-University Higher Education).

Оптимізація надання освітніх послуг в Бельгії здійснюється і через систему освіти дорослих. Неперервне навчання відбито у всіх аспектах системи вищої професійної освіти. Це неперервний процес освоєння професійних знань, формування та розвитку навичок і вмінь, підвищення набутої кваліфікації, пристосування до нової соціально-економічної ситуації. В умовах пандемії багато фахівців опинилися за межею своєї професії через численні скорочення під час економічної кризи в країні. Виникає необхідність перекваліфікації, опанування нової професії. Цей тип освіти ґрунтується на власній ініціативі, власному бажанні й прагненні до самовдосконалення, яке викликане об'єктивною потребою в професійному навчанні й підготовці.

У Фландрії діє Інформаційна служба з питань підготовки, що здійснює координування освітніх послуг для дорослої частини населення. Її партнерами є Агентство професійної підготовки й зайнятості у Фландрії (англ. – Flemish Employment and Vocational Training Agency), Інститут для приватних підприємців у Фландрії (англ. – Flemish Institute for the self-Employed) і Центр підтримки й соціально-культурної роботи (англ. – Support Center for Socio-Cultural work). Сумісні зусилля цих служб спрямовані на імплементацію консультативного апарату з питань фінансування, логістики, змісту навчальних курсів, обміну науково-педагогічного складу, створення комфортних умов навчання.

Особливої уваги заслуговує така форма неперервної освіти, як відкрите дистанційне навчання (англ. – open distance education). Завдяки колегіальним зусиллям Ради Фландрії з питань міжуніверситетської співпраці й Відкритого університету в Нідерландах студенти вишів Фландрії мають доступ до навчання в шести фламандських навчальних центрах післядипломної освіти й ознайомитись із навчальними програмами ЗВО Нідерландів [6]. Дуальне навчання стає дедалі популярнішим у Бельгії. Воно полягає в поєднанні академічної освіти й трудової діяльності на підприємстві. Роботу, яку студент здійснює на підприємстві, зараховують як складову частину дипломного проєкту. Таким чином, навчаючись в університеті, студент має змогу одночасно розпочати роботу за спеціальністю. Це особливо актуально для тих, для кого питання працевлаштування є нагальним.

У Валлонському регіоні Бельгії освіту дорослих координують такі організації:

1. Служба зайнятості й фахової підготовки Валлонського регіону (англ. – Walloon Vocational Training and Employment Office), провідним завданням якої є підняти рівень індивідуальної зайнятості. Серед завдань Служби – співпраця із численними організаціями, які пропонують програми індивідуальної фахової підготовки, розробка програм спеціалізованого навчання спільно з підприємствами, які потребують фахівців із відповідним рівнем підготовки.

2. Французький інститут фахової підготовки в Брюсселі (англ. – French Vocational Training Institute of Brussels) займається організацією фахового навчання в галузі інформаційних технологій та управління, соціальних послуг, навчання всередині компанії, самоосвіти, технічній і промисловій галузі й галузі соціальної підтримки.

3. Курси соціального розвитку (англ. – Social Advancement Courses) керуються програмами, що засновані на фаховому спрямуванні студента.

4. Валлонський інститут фахового навчання для підприємців у сфері малого й середнього бізнесу (англ. – Walloon Institute for Block Release Training and Self-Employed Operators and Small and Middle-Sized Enterprises) основним своїм завданням вважає фахову інтеграцію. Підготовка роботодавців, співпраця із центрами фахового навчання, моніторинг навчання в промисловому секторі, створення установ, що забезпечують консультування представників малого й середнього бізнесу – всі ці види діяльності здійснюються з урахуванням потреб населення та беручи до уваги сучасну ситуацію в державі.

Умови, в яких змушене функціонувати суспільство Бельгії, визначають функцію неперервної освіти, яка полягає в задоволенні потреб держави в кваліфікованих трудових кадрах, особливо в медичній, інформаційній, промисловій і педагогічній сферах. Неперервне навчання є логічним продовженням вдосконалення професійної компетентності чи набуттям нової професійної компетентності, зберігаючи соціально-культурні засади й прививаючи усвідомлення необхідності бути корисним для своєї держави [1].

Висновки. Отже, вивчивши, яким чином відбувається впровадження нових підходів до організації навчання на рівні вищої професійної освіти Бельгії, варто зазначити, що провідними тенденціями розвитку системи вищої освіти є значний акцент на розвитку науково-дослідної галузі й міжнародної співпраці в науковому секторі, функціонуванні розгалуженої системи освітньо-кваліфікаційних рівнів із можливістю отримати подвійний диплом після закінчення навчання, диференціації змісту навчальних програм із наголосом на значному практичному компоненті, тісній співпраці закладів вищої освіти з підприємствами, що гарантує працевлаштування після закінчення навчання, організації повноцінних акредитованих онлайн програм з акцентом на самоосвіті й прикладному навчанні, моніторинг забезпечення якісних освітніх послуг і стимулювання розвитку освіти дорослих, що передбачає підвищення кваліфікації чи перекваліфікацію фахівців. Важливий той

факт, що підґрунтям для оновлення системи вищої освіти є не лише об'єктивні фактори, такі, як карантинні обмеження чи світова економічна криза, а й суб'єктивні фактори – прагнення об'єктів вищої освіти й надалі забезпечувати якісні освітні послуги й розвивати культурний та інтелектуальний потенціал держави.

Використана література:

1. Кремень В. Вимога часу – модернізація освіти. *Освіта*. 2003. № 39 (5056). С.2–6.
2. Професійне становлення особистості: проблеми і перспективи : матеріали II Міжнародної наук.-практ. конф. Хмельницький : ТУП, 2003. 438 с.
3. Berg M. The Frame of Qualifications for the European Higher Education Area. Ministry of Science. Technology and Innovation, EAIE, Krakow, 15 September, 2005. 404 p.
4. Bourke T. Guide to the Bologna Process. The UK HE Europe Unit, 2005. 40 p.
5. Focus on Higher Education in Europe: The Impact of Bologna Process. European Commission, 2010. 160 p.
6. Higher Education in the Flemish Community of Belgium, the French Community of Belgium, Luxembourg and the Netherlands: Published by the Expertisecentrum Q&Q monitoring van de Vlaamse Gemeenschap. *The Flemish Ministry of Education and Training*. 2009. 124 p.
7. Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area. *European Association for Quality Assurance in Higher Education*. Helsinki, 2005. 41 p.
8. Studyportals Bachelors. Advanced Bachelor of Bioinformatics. URL: <https://www.bachelorsportal.com/studies/295991/advanced-bachelor-of-bioinformatics.html>.
9. Studyportals Bachelors. Advanced Bachelor of Public Relations. URL: <https://www.bachelorsportal.com/studies/20320/communication-and-public-relations.html>.
10. Studyportals Bachelors. Business Studies (Hons) B.A. URL: <https://www.bachelorsportal.com/studies/292367/business-studies.html>.
11. BA (Hons) Business Management. URL: <https://www.global-ssbm.ch/programmes/online/ba-hons-business-management/>.

References:

1. Kremen V. (2003) Vymoha chasu – modernizatsiia osvity [The demand of the time – renovation of education]. *Osvita*. № 39 (5056). S. 2–6. [in Ukrainian]
2. Profesiijne stanovlennia osobystosti: problemy i perspektyvy [Personal professional advancement: problems and prospects]. (2003). TUP. 438 s. [in Ukrainian]
3. Berg M. (2005) The Frame of Qualifications for the European Higher Education Area. Ministry of Science. Technology and Innovation, EAIE, Krakow, 15 September. 404 p.
4. Bourke T. (2005) Guide to the Bologna Process. The UK HE Europe Unit. 40 p.
5. Focus on Higher Education in Europe: The Impact of Bologna Process. (2010) European Commission. 160 p.
6. Higher Education in the Flemish Community of Belgium, the French Community of Belgium, Luxembourg and the Netherlands. (2009) Expertisecentrum Q&Q monitoring van de Vlaamse Gemeenschap. *The Flemish Ministry of Education and Training*. 124 p.
7. Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area. (2005) *European Association for Quality Assurance in Higher Education*. Helsinki. 41 p.
8. Studyportals Bachelors. Advanced Bachelor of Bioinformatics. URL: <https://www.bachelorsportal.com/studies/295991/advanced-bachelor-of-bioinformatics.html> (data zvernennia: 17.09.2020).
9. Studyportals Bachelors. Advanced Bachelor of Public Relations. URL: <https://www.bachelorsportal.com/studies/20320/communication-and-public-relations.html> (data zvernennsa: 17.09.2020).
10. Studyportals Bachelors. Business Studies (Hons) B.A. URL: <https://www.bachelorsportal.com/studies/292367/business-studies.html> (data zvernennia: 17.09.2020).
11. BA (Hons) Business Management. URL: <https://www.global-ssbm.ch/programmes/online/ba-hons-business-management/> (data zvernennia: 17.09.2020).

Zakaulova Yu. V., Drapaliuk H. S. Applying new approaches while organizing higher education in Belgium

Renovating education system is a complicated process that may occupy a certain period of time taking into account population needs and the ability of higher educational institutions to implement changes according to the existing realia. The educational system in Belgium may become a useful source of information to outline the perspectives of reforming national education system. Under the circumstances of the global pandemic, universities are forced to develop new strategies to train young generation of professionals. Since the beginning of the 20th century, Belgium has been deeply engaged reorganizing higher education system and optimizing educational process. In the frames of globalization and development of information society, the obvious priority is tertiary education of high quality, which may provide a unique learning experience for the student. Globalization has interfered every sphere of our life and caused integration, renovation, reconsideration, and informatization of the society. The aim of an educational institution is to train a professional who has completed several majors and mastered necessary level of competence. Thus, multidisciplinary approach has become a prominent feature of the curriculum in Belgium. Quick dissemination and accumulation of information forces a professional to analyze it appropriately and use it correctly. Communication between a student and a teacher is acquiring a new sense: the latter is considered to be a mentor, a counsellor. Profound background knowledge and practice are based upon the priority of education policy of the state, respect towards cultural diversity, the importance of vocational training and education quality control system. Due to this, we may consider Belgium to be a reliable source of experience to renovate the system of higher education in Ukraine implementing on-line teaching and learning, modernizing the system of Degrees, and developing perspective adult education for those who need immediate social and professional advancement in relation to being currently unemployed. Information and technical support for Belgian higher educational institutions is very important while optimizing educational process and organizing online education. However, interactive teaching and learning is a new stage to be accommodated to by the system of higher education.

Key words: higher education system, Belgium, organization of educational process, degrees, professional school of higher education, on-line program, joint/dual diploma.